СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXX. No. 228. Jersey City, N. J., Monday, October 2, 1922. VOL. XXX. Число 228. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 2. жовтня, 1922. THREE CENTS

УРЯД БОРЕТЬСЯ НЕДОСТАЧІ ВУГЛЯ

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Конрад Сненс, голова федеральної комісії для розділу вугля, візвав усі американські залізниці, аби вони пускали на своїх лініях передусім ладунки вугля, бо в противнім разі містам може грозити в зимі недостача вугля.

Комісія каже, що в разі чи[illegible]у зі сторони залізниць уряд буде примушений уж[illegible]гуючого йому справа примусу.

ТРУДНОСТІ В ПЕРЕВОЗІ ВУГЛЯ ВЕЛИКИМИ ОЗЕРАМИ

КЛИВЛЕНД, Огайо, 29. вересня. — Перевіз вугля Великими Озерами, котрі являються дуже важною дорогою для транспорту сього товару, стрінув з по[illegible]и перешкодами.

Головною перешкодою с[illegible]орядків на кораблях, пливаючих по Великих Озерах, котрого початок моряки заповіли на завтра в опівночи. Наслідком сього страйку залізниці, що довозять вуголь до озерних кораблів, заявили, що вони не будуть приймати до перевозу вугля, призначеного для перевозу озерними кораблями.

ТАКОЖ НАСЛІДОК ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ

ПОРТЕДЖ, Вискансин, 29. вересня. — Інжинєри, наняті фабрикантом автомобілів Генрі Фордом, роблять розсліди здовж рік Вискансин та Кікапу, шукаючи за місцем догідним для уміщення фабрики, яка могласи послугуватися природною силою води.

УРЯД ПРИКАЗУЄ КОРАБЛЯМ СПІШИТИСЯ НА ВСХІД

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Уряд приказав 12 кораблям, котрі дістали приказ вийнисти на Дарданелі для охорони американських інтересів, приспішити свій відїзд.

Кораблі мають вийхати з Норфовк вже в понеділок. Ходять поголоски, що американська фльота не могла вийхати скорше, бо не мала відповідних до дороги мап, що знов сталося через те, що конгрес від довгих літ відмовляється признавати фльоті відповідну суму на виданне таких мап для себе. Тепер прийшлося купувати ті мапи від англійської фльотового міністерства та платити по 1 долярови за штуку. Разом заплачено за них 12,000 долярів.

МАЮТЬ ЗНОВ ПРОСИТИ АМЕРИКАНСЬКИХ ФАРМЕРІВ О ДОПОМОГУ ГОЛОДУЮЧИМ

ШІКАҐО, Ілінойс, 12. вересня. — На зборах товариства для допомоги голодуючим на Близькому Сході постановлено відвістися до американських фармерів з просьбою жертвувати знов кукурузу на ратунок голодуючим.

СПРАВА ЗВОРОТУ ВОЄННИХ ДОВГІВ АМЕРИЦІ

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Нині відбулося в департаментів скарбу засіданне комісії заграничних довгів.

Комісія радила над заявами заграничних держав в справі довгу, які вона дістала последніми днями. Радила також над звітом, який вона має предложити конгресови на його найблизчім засіданню. Сенатор Смут, котрий бачився перед засіданнєм з президентом Гардингом, мав заявити комісії, що Англія заплатить свою рату в сумі 50 мільонів долярів, платну вже в короткім часі, мимо своїх клопотів в Европі.

КАТОЛИЦЬКА РАДА ЗА ДОПОМОГОЮ РОСІЇ

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Річна конвенція Національної Ради Католицьких Мущин, яка відбувається тут від кількох днів, постановила нині завізвати всіх католиків до щедрої допомоги голодуючим в советській Росії.

Конвенція постановила також видати відозву до американських адвокатів та суддів обороняти церковне становище в справі розводів подруж.

Головою організації вибрано адмірала американської фльоти Бенсона.

СМЕРТЬ 5 МАЙНЕРІВ НАСЛІДКОМ ВИБУХУ В КОПАЛНІ

ДЖАНСОН СИТІ, Ілінойс, 29. вересня. — В углевій копални Консолидейтид Коал Ко. в Лайк Крік случився нині підземний вибух, наслідком котрого погибло пятеро людий, а трое було ранених.

В хвилі вибуху в копални було 300 робітників. Перші поголоски донесли про смерть 9 людий, але при перерахунку робітників показалося, що погибло 5. Незадовго ратункові відділи справді винесли з майни тіла 5 погибших. Вибух случився якої пів милі від входу до шахту.

Причина вибуху покинно невідома. Припускають, що вибух газ. Власти розвели слідство.

НОТА АМЕРИКИ ДО ГОЛЯНДІЇ В СПРАВІ ПАЧКОВАННЯ НАРТОТИКІВ

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Секретар стейту Г'юз вислав до голяндського уряду ноту, в котрій повідомне його, що до Злучених Держав привозять велику скількість наркотиків та що велика їх частина походить з чужих країн.

Заїт про пачкованне наркотиків мав бути предложений Голяндії на основі гагської умови про поборованне сеї торговлі.

МАЮТЬ ЛЕТІТИ ПОЧЕРЕЗ АМЕРИКУ БЕЗ ПЕРЕСТАНКУ

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Військовий відділ летництва почичнів уже приготованнє для переговів в безперервним летї понад американський континент, що мають відбутися на початку місяця жовтня.

Летіти мають з міста Сан Дієго в Каліфорні до Нью Йорку, котрі в простій лінії віддалі від себе на 2,700 миль. Лет має правдоподібно початися дня 5. жовтня.

СПОДІЮТЬСЯ ВЕЛИКОГО ПОПИТУ НА АМЕРИКАНСЬКЕ ЗБІЖЕ.

ВАШИНГТОН, 28 вересня. — Американське міністерство торговлі сподіється великої брачки на американське збіже сеї осени.

Сподіється сього на основі звітів зі стану жнив в Европі, як також на тій основі, що більшість европейських держав буде старатися заспокоїти передусім свої власні потреби, заким пустить своє збіжа на заграничні ринки. По докладнім обчисленню принасів збіжа в Европі, департамент торговлі приймов до переконання, що Европі не достає свого року коло 160 мільонів бушлів пшениці, не кажучи нічого про недостачу других збіж. Не достає також збіжа декотрим американським державам, як примір Мексикови.

ПІШОВ ДО ТЮРМИ ЗА ЗНЕВАГУ ПРАПОРА.

Підчас військового походу в Дес Мойнс, Айова, один вийдець не захотів здобимити капелюха, хоч стоячі поблизько Американці кілька разів о се його просили. Хтось нарешті нарешті здобимив йому капелюх мимо його спротиву, а потім ще й зажадав його арештованнє. Коли арештований найшовся в аресті та розповів свою пригоду, арештанти, що сиділи з ними в тій самій келії, кинулися на нього й тяжко його побили. Взявничий сторож почув крики битого, та врятував його з рук розлючених вязнів.

МЕНШ ВІДОМІ ПРИГОДИ В АМЕРИКАНСЬКИМ ВУГЛЕКОПСТВІ.

Дві тисячі робітників гине що року наглою смертю на роботі в американських копальних вутля. На протязі послідних дванайцяти літ, лиш в 1903) році було трохи менше копальняних катастроф і смертельних випадків, зрештою в усіх прочих роках аж до 1921 щорічне число жертв в вугільній промисловости Злучених Держав перевисшало вавить дві тисячі. В 1921 році погибло в Америці 1078 вуглекопів, в 1920, аж 2,271. В те число залічено всіх убитих в шахтах та при праці на земли, приспиних обривом вутля та погибших від експлозії газу або вутільного пилу, від зриву експлодучих матеріялів, від електрки та вогню.

В порівнанню з попередними роками число смертельних випадків в 1921 році зменшилося, одначе причиною того зменшення не є краще забезпеченнє майнерської праці, а лише значне зменшенне продукції вутля і числа працюючих робітників. В 1920 році добуто в мерці 645,658,000 тон вутля, в 1921 лише 494,500,000 тон вутля. Коди з тим числом порівняти число смертельних пригод в американських шахтах, то вийде, що кождий мілїон тон вутля був окуплений життям чотирох людий. Так як в 1921 році в усіх вугільних шахтах Америки працювало приблизно 750,000 робітників, то далі виходить з того обрахунку, що на протязі одного року з кождих 375 вуглекопів один погиб.

Заведені послідними роками охоронні засоби мали лиш той добрий наслідок, що взагалі зменшується число великих катастроф, в яких гине богато робітників нараз, особливо в наслідок вогню і експлозій. Таких більших катастроф, з пятьдесятьма або більше жертвами, було в 1921 році лиш пять і згинуло в них разом 34 робітників.

ПОХОРОНИ СЕНАТОРА ВОТСОНА

Похорони сенатора Вотсона, що помер кілька днів тому в Вашінгтоні, відбулися в четвер в місті Томсон, Джорджія де, було постійне мешканне сенатора. На похоронах був величезний здвиг народа.

ГАРНИЙ КАВАЛЄР.

В мешканню якогось Бороишского в Ню Йорку винаймає комнату одна дівчина, Естеля Біган на ім'я. До неї залинявся вже від довшого часу кавалєр, якого її представили приятелї господаря дому, а котрого загально знали лишень по імени як „Стіфа". Залиняння кавалєра не мали великого повадження, бо дівчина його не любила і се йому отверто заявила. Та се не дуже зражувало Стифа і він далі ходив в гостину до знакомого хазяїна. В середу спольдни він зайшов до дому тоді як в хаті не було господаря, а лишень його жінка, дитина та дівчина, його любка. Він приніс зі собою фляшку якогось напитку, за котрий він говорив, що се „грейпджус" (виноградний сок). Жена хазяїна напилася сейчас з фляшки, а потім дала дитині, котра теж напилася. Коли кавалєр подав фляшку дівчині, ся потягнула з фляшки лишень один ковток. Незадовго напиток почав діяти в дуже підозрілий спосіб: Мати та дитина таки сейчас втратили притомність, а дівчина ослабла. Стіфі тоді кинувся на дівчину, звалив її на землю, сягнув рукою в корсет, де вона, не довіряючи банкам, держала гроші, і витягнув звідти звідти 2.703 долярів. З тими грішми він вибіг з хати та пропав в місті.

Дівчина ще мала на стільки сили, що доволіклася до полісмена на вулиці та розповіла йому пригоду. Поліція сейчас заарештувала шпитальну помічь, щоби ратувати людий перед можливими отроєннем, а рівночасно пустилася шукати слідів злочинця. Хазяїн хати, котрий надійшов незадовго зробити, не міг сказати нікому нічого ближче про свого гостя. Шпитальний лікар забрав останки напитку у фляшці для хемічного розкладу.

НАВІЗНО НА ЗЕЛІЗНИЦЯХ.

Кілька зелізничих підприємств в східній части Злучених Держав зарядило обмеження свобідного пересланна товарів на своїй лініях. Пенсильвенійська зелізниця приміром, огголосила, що через брак возів вона примушена обмежити в слідуючих 10 днів перевіз товарів до поживи, топлива та других необхідних до життя річий.

АРЕШТУВАЛИ СТРАЙКАРІВ.

На тлі страйку куншірів в місті Ню Брансвик, Н. Дж., прийшло до бійки межи робітниками, після котрої поліція арештувала трох робітників, обвинувачуючи їх за побитте страйколомів.

ЗЛОДІЇ ДІСТАЛИ $1,200 З УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ

В ночи дня 13. вересня с. р. добулися злодії до Української Книгарні (Ф. Доячека) п. ч. 850 Мейн стр. в Виннипегу, Ман. Канада, вкрали з каси 200 дол. готівки та забрали годинників, перстенів і инших дорогих річий на суму 1000 долярів. Злодії не лишили по себі ніякого сліду і крадіжки не спостережено аж рано, коли вже отворено книгарню. Злодії добули ся до книгарні через вікно з заду будинку.

ХОТЯТЬ СПРОВАДЖУВАТИ ГОЛЯНДЦІВ ДО КАНАДИ

Барон Сандберг, представитель Голяндії мав онодї нараду з членами [illegible] уряду в справі справ[illegible] голяндських фармерів і робітників на фарми в західній Канаді. Надіються, що до Канади прибуде богато Голяндців в короткім часі.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР НА ВОЛИНІ

В Луцьку розпочав свою працю театр зорганізований при „Просвіті". В першу чергу буде виставлено: „Про що тирса шелестіла". При театрі організується хор і капелюх.

Убийство старця.

В селі Дмитровичах, п. Ярослав, замордовано 90-літного старця, котрий пас коні на пасовиску.

Вже вийшла з друку нова книжка

ПРИ БИТІЙ ДОРОЗІ

оповіданне з часу великої війни

Автором її МИКОЛА СТРУТИНСЬКИЙ.

Видавництво У. Н. Союза.

„Шевченко порівнав Україну і український народ до „чайки небогої, що вивела дітя при битій дорозі". У світовій війні, з усіх частий українських земель, потерпіла найбільше Галичина та Буковина. Борючися армії билися на галицькій території і переминали великий шмат землі в пустиню. Нова повість перепов[illegible]е не, що переживали наші села, а за підклад бере автор своє рідне село, де з більше тисячі газдиств не остало по війні ні одного. Страшна кривда, яка діється нашим хліборобам від соток літ, воєнні страхіття і суцільність українського народу змальовані у книжці яркими красками. У ній зясована трагедія України, яка, розділена ворогами, мусіла посилати своїх синів до братовбивчого бою на двох протилежних фронтах. Але разом із цим зображуються наші свідомі люди, які бачуть ясно і мету і спосіб. Ми стрічаємо у ній українських державників, які видять ясно, що Україна дійде скоро до повної свободи і зуміє збудувати таку державу, де усі верстви будуть жити у повнім щастю. Автор ставить як основу ідеальної української держави хліборобів, котрим усі другі суспільні верстви стануть до помочи. В оповіданню богато сільських картин, які буде мило відновити собі нам, що живемо на чужині. Книжка обіймає 301 сторін, а коштує усього 85 ЦЕНТІВ, а пересилка 15 ц.; разом $1.00. Хто бажає взяти книжку в роспродаж, дістане відповідний упуст. За поодинокими книжками посилайте гроші з своєю адресою до книгарні:

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Хто замовляє більше число, пишіть на адресу автора:

N. STRUTYNSKY, 453 W. Norwood Ave., YOUNGSTOWN, O.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ПРИСЛАЛА ВЕЛИКУ ВОЄННУ ФЛЬОТУ І ВОЗДУШНУ СИЛУ ДЛЯ ОХОРОНИ ДАРДАНЕЛІВ І ЦАРГОРОДУ.

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини 29. вересня. — Дарданелів сторожить тепер велика британська воєнна фльота, більше анїж яка, що колинебудь брала участь у війні.

Воєнні кораблі і дредноти наче кріпости на воді стоять на сторожі переходу з Малої Азії до Европи. Кромі того на побережі є сильні британські віддали летунів, що готові на випадок війни сипати бомби й огонь з воздуха.

На переді великої британської армади пливе два дредноти, що мають містоти по 34,000 тон, Рівендж і Резолюшен. Потім ідуть три боєві кораблі Сенчуріон, Кінг Джордж і Аєрн Дюк. Сі кораблі мають 16-інчеві гармати, які несуть кулї на віддаль 20 миль. Решта британських воєнних кораблів складається з найбільше модерних крукляків і проти-торпедовців, та двох кораблів для перевозу дітаків.

Британці є певні, що сі їх воєнна фльота буде миром проти кемалістів, якиб вони хотіли намагатись перейти Дарданельський пролив. Вони запевняють, що сі фльота є теж вистарчаючою осльоною для британського війска, яке стоїть в шанцях біля Ханаку.

Британська воздушна сила буде також пильнувати Царгороду. Літаки літати-муть понад турецьку столицю й инші турецькі середки поблизу та оберігати в них спокою і порядку. За літаками пожене воздушна фльота метанок бомб, воздушних лодок і водно-воздушних суден.

Кемалісти мають около 60 воздушних літаків і лодок рїжного рода, але з ними вони не можуть мірятися з британською воздушною силою, яка вже є біля Дарданелів. Один тілки корабель „Аргус" нині привіз 20 великих воздушних літаків, яких у Турків цілком немає.

До Царгорода прибуло вчера знова 3,000 британських жовнірів, яких витали сердечно тамошні европейські жителї і Вірмени. Британці прийшлись сюди ще більше своїх війск.

БРИТАНСЬКИЙ УЛЬТИМАТ МУСТАФІ КЕМАЛЕВІ ПАШІ

ЛОНДОН, 29. вересня. — Генерал сер Чарлз Герінгтон, британський командант Близького Сходу, повідомив британське правительство, що він зажадав від Мустафи Кемала паші, щоби сейчас забрав свої війска знад Дарданельського проливу. Се є його ультимат до турецьких націоналістів.

Британське правительство відбуло нараду у сій справі і постановило повідомити-ген. Герінгтона, що воно одноцумно його підпирає в його становищі до турецьких націоналістів.

КЕМАЛ ПАША НЕ УСТУПЧИВИЙ

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 29. вересня. — Кемал паша не проявляє уступчивости у відношенню до Великої Британії.

Він відповів на ноту генерала Герінгтона, щоби Британці уступили перші знад Дарданелів, а потому він трохи уступить.

З уваги на те вважають, що війна над Дарданелями може вибухнути кождої хвилї.

ФРАНЦУСЬКИЙ „ПРИЯТЕЛЬ" КЕМАЛА ПАШІ В МАЛІЙ АЗІЇ

ПАРИЖ, 29. вересня. — Делегат французького правительства і „приятель" Кемала, Франклен Буйон, прибув у четвер вечером до Ангори в Малій Азії, де стрінувся з Кемалем пашою. Відтам він поїхав з ним до Ангори, тимчасової турецької столиці в Малій Азії, де відбуде довшу нараду з цілим кабінетом турецьких націоналістів.

Турки вгадують, що Кемал паша не дасть Великій Британії відповіди скорше як в понеділок.

І КОРОЛІ ВЖЕ НАБРАЛИСЬ РОЗУМУ

ПАРИЖ, 29. вересня. — Уступивший грецький король Константин не буде так бідувати як пок. австрійський цісар Кароль. Він завчасу зложив собі в заграничних банках два мілїони долярів, і коли вийде загранцю, то мати-ме з чого жити.

Його жінка Софія вислала теж завчасу загранцю свої дорогоцінности.

ЦІКНА ЗНАХІДКА НА УКРАЇНІ

КИЇВ, 10. вересня. (Укрінтаг). — Каменецьподільська большевицька газета повідомляє:

Учений археолог Титаренко знайшов у Подільській губернії кістяк мамута, гетьманську булаву, склад зброї Запорожців, який ховали загинувшим, та архів барської конфедерації.

ХОЛЕРА НА УКРАЇНІ

ХАРКІВ, Україна, 2. вересня. — (Укрінтаг). — Харківська большевицька газета „Комуніст" (ч. 178) повідомляє:

Пошесть холери, яка ослабла була в червні та в липні, нині знову збільшилась.

І „РАДЯНСЬКА" УКРАЇНА В ОБОРОНІ СВОЇХ ПРАВ У ВІДНОШЕННЮ ДО МОСКОВЩИНИ

ХАРКІВ, Україна, 2. вересня. (Укрінтаг). — Харківська большевицька газета „Комуніст" (ч. 177) повідомляє:

„Стверджуючи необхідність виконання Центральним Статистичним Управлінням України, загально-федеративних статистичних робіт, Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету визнала, що в найбуднішому робити загально-федеративного характеру мусить розпочинатись лиш після попередньої згоди з Центральним Статистичним Управлінням України".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents the copy.
ПЕРЕДПЛАТА.
Поодиноке число три центи.

One year ..... $ 7.00 На рік ..... $ 7.00
Six months ..... $ 3.75 На пів року ..... $ 3.75
Three months ..... $ 2.00 На три місяці ..... $ 2.00

Foreign and Jersey City Rates.
В Джерзи Сіті і заграницею.
One year ..... $10.00 На рік $10.00
Six months ..... $ 5.00 На пів року ..... $ 5.00
Three months ..... $ 2.75 На три місяці ..... $ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свобода": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКА ПОЗИЧКА В КАНАДІ І ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ В АМЕРИЦІ.

В минулому адміністраційному році (від літа, 1921, до літа, 1922) Українське Правительство Галичини одержало позичку від американських Українців в сумі $111,000.

Ся позичка була вжита на удержанне Правительства та на його діяльність в тому часі, отже голобно на дипльоматичну роботу, яка досі вже увінчалась доволі значними успіхами.

Тепер перед Галицькою Україною і перед її Правительством, яке є закордоном, є новий рік праці і боротьби за державну самостійність краю.

Се боротьба тяжша, бо острійша, далеко острійша і безперечно коштовнійша, в жертвах крови і майна.

Тепер є питанє, чи Українці в Америці поможуть і на другий рік праці та боротьби, Правительству Петрушевича і старому краєви?

Правительство Петрушевича на другий рік не розписувало позички в Злучених Державах, а тільки за почином українських організацій збирає добровільний Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви, який головно має пійти на чинну боротьбу против лящького окупанта на Галичині.

Натомість розписало позичку в Канаді.

Се перша українська позичка в Канаді (торічної позички в Канаді, яку зачато але зараз здержано, не розписувало Правительство Петрушевича, ані її не затверджувало).

Канадійську позичку розписано на 50,000 канадійських долярів. Переводить її Українська Місія у Виннипегу, Ман., під проводом дра Осипа Назарука. Позичка щойно зачалась, але вже в перших днях виказує красні успіхи. Отже є надія, що канадійські Українці не дадуться завстидати американських, і надложать свого року те, чого не могли — з несвоєї вини — зробити торік.

Якби канадійська позичка і Фонд Негайної Допомоги в Злучених Державах, досягли — і то по змозі як найскорше — бодай разом тої суми, яку американські Українці зложили на першу позичку, то се вже була би друга українська побіда перед лицем старого краю і цілого світа і ворогів.

Бо цілий світ і вороги нашої рідної землі глядять не тільки на боротьбу за українську державність, але також і на те, ХТО ЗА СЕЮ БОРОТЬБОЮ СТОЇТЬ.

Де ті полки, що стоять вперто в бою за державність і за самостійність української землі?

А ось є СОТКИ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД В АМЕРИЦІ І В КАНАДІ, З МІЛІОНОМ ГРОМАДЯН!

Вони приняли визов ляха на війну і приймають в ній участь своєю щирою матеріяльною допомогою.

Та боротьба не може устати, ані не може вже тепер переривати, ані припиновати, бо кожде наше захитанне се побіда ворога.

Вона мусить іти нестримно, вперто і завзято, аж до повної побіди.

Се мусять собі сказати наші браття Канадійці при збірці позички, і ми Американці при збірці Фонду Негайної Допомоги.

Українські громади в Канаді і в Злучених Державах повинні взятись до діла сейчас. Не тратити ні хвильки часу.

Нехай побідить справа українська, велика справа вільности нашої Галицької Землі, а нехай лежить побита підла робота агентів пана Пілсудського і пана Іоффе, що по братерськи підписали злочинну умову 18. марта, 1921, в Ризі, намагаючись роздерти між себе українську землю!

Старий край кличе до нас о поміч, а ми вислухаймо його і даймо ту поміч та даймо скоро, не ждучи!

СУДОВИЙ ОСУД ПРОГІБІЦІЇ.

Кілька днів тому велика лава присяжних суддів в повіті Сан Франциско в Каліфорнії, покінчуючи свою роботу, видала публичну заяву про прогибіцію, в якій є дуже цікаві спостереження про наслідки заборони горячих напитків.

Закидає наперед лава присяжних, що прогибіційний закон викликав велике число нарковтичних случаїв, себто піхнув людий заживати рідкі подражнюючі средства. Люди, які давнійше успокоювали собі нерви напитками, тепер, не маючи напитків, попадають в богато тяжші від пітяки налоги наркотизования.

Зрештою пітяки від заведення прогибіції зовсім не поменчало. Як стверджують присяжні судді, ціла Каліфорнія вкрита приватними дестилярнями горівки, вина, пива та других напитків. Наслідки сього „домашнього промислу" просто страшні: Люди, які давнійше вдоволяліся слабими напитками, тепер привикають до лютих виробів домашнього промислу. Число смертий від затроєння значно побільшилося. Молоді люди, які давнійше, коли істнували публичні салуни, не мали доступу до горівки, нині в часи домашнього вироблования, стикаються з горівкою просто кождого дня, привикають до горівки за молоду, переміняються завчасу в пяків.

Очевидно, є також богата „бутлегерів", що вирабляє горівку та другі напитки не для себе, а на продаж. Хоч їм грозять тяжкі кари, мимо сього вони ризикують свою свободу та маєток, бо сподіваються великих приходів; Як каже лава присяжних суддів, всі ці безправні дестилятори горівки як один муж стоять за прогибіцією.

На основі сих фактів санфранциска лава присяжних суддів просить всіх представників Каліфорнії в Конгресі старатися о як найскорше відкликанє, або що найменче обмеженє, прогибіційного закона.

Чи правда воно все те, що вона говорить в своїй заяві, чи не правда, всеж таки, коли лава присяжних суддів поважується говорити так явно-славно проти обовязуючого закона, то видно, що так думає величезна більшість народа. З той одної причини, хочби всякі другі закиди проти закона були пересаджені, закон заслугує на скорий похорон. Не повинно бути законом то, що поважна більшість народа вважає за шкідливе та невідповідне.

„Д І Л О".

Мені було пять літ, як стало виходити „Діло". Батько мій був тоді в Кregульщи на Поділлю, недалеко Збруча.

Зелізниці, яка тепер переходить біля Кregульця (з Чорткова до Гусятина), тоді ще не було. Тоді ходили „деліжанси", високі на жовто помальовані вози, в котрих возили не тільки посилки, але й пасажирів. Цей „деліжанс" переїздив попри нашу хату, саме тоді, як ми пили пополудневу „в чесну каву".

Всі зривалися під стола і бігли дивитися, хто їде і чи велику почту везе „деліжанс".

Почтар, проїздячочи селом, трубив. Це була одна з нечисленних розривок тодішнього одноманітного сільського життя.

Але почти в селі не було. Раз на тиждень ходив громадський післанець цілу милю і приносив її.

Від коли стало виходити „Діло" батько посилав піддячого два рази в тиждень, (мабуть в четвер і в суботу), щоб скорше дістати часопись. „Діло" виходило тоді два, чи три рази в тиждень, вже не тямлю, бо з тої пори минуло, чи минає літ 45.

Господи, якже нетерпеливо дожидали цього післанця, як бігали від вікна до вікна й зазирали, чи він не йде.

А як прийшов, батько й мати сідали за столом, часто-густо приходив також учитель Вінярський і дяк Гилько Смольний і починалося вичитування „газети" від дошки до дошки.

Ніхто собі нині уявити не може, чим тоді було „Діло" для подільського надграничного села.

Воно вязало його з широким світом, подавало звістки з цілого краю, ширило гарними статтями почуття національне, а головна річ, писане було чистою народньою мовою, такою, яку всякий міг зрозуміти.

Це була велика новість. Бо до „Діла" народньої часописі не було. Народовці або не читали жадної газети, або мусіли читати москвофільське „Слово"; редаговане, що правда досить справно, але писане язичієм і повне духом обездвиження. Мій батько був народовець і „Слова" не передплачував. Але найближий наш сусід, парох Кощовинець, старенький о. Пилип Голінатий, тримав „Слово" і привозив його що суботи, щоб читати що важнійші вісти та вести політичну балачку, здебільшого про білого царя, що мовляв: „він нас не забуде. З вечною недоступить Збруч".

Блаженні вірующі. Мій батько не вірив.

Як стало виходити „Діло", о. Голінатий перестав привозити своє улюблене „Слово", але й дальше приїздив що суботи, щоб разом з батьком читати нову газету „Діло". Згодом він переконався, що „Діло" краще від „Слова", бо всетаки, що діло, то ще слово і став одним з передплатників „Діла".

Така перемина в політичних поглядах збулася в неодній нашій інтелігентній хаті і тільки дуже загорілі святоюрці та смертельно запаморочені твердяки трималися свойого „Слова".

Народня мова, українська ідеольогія і більше демократичний, поступовий дух непомітно ширили свідомість національну. Таку велику службу робило тодішнє „Діло".

На йому я навчивсь читати. Буквяря на очи не бачив. Зразу питав батька що це за буква, що значить друга, десята, а там і взявся цілі слова складати.

З газетою тоді поводилися куди краще ніж нині. Нею не підкладовали в печі, не обгортали пляшок, лиш складали число до числа. Тому то, коли я вивчився букв і пізнав велику штуку складати їх до купи, батько прочитував зі мною фейлетони „Діла". В першу чергу Дікенса „Святий вечір". Уявіть собі, 45 літ минає, а мов нині бачу, як сиджу в зимове пополудне біля вікна в нашій ідальні і прочитую тую чудову, фантастичну поему в прозі. Чую, як волосся знімається в гору.

Можливо, що коли я нині маю щастя, чи нещастя бути одним із українських поетів, то завдячую це в значній мірі „Ділови". Незабаром переїхав я до Бережан, до свого діда Михайла Глібовицького і став ходити до школи, відразу до другої класи. І дальше читав „Діло", бо дідо передплачував його.

Я ріс і „Діло" росло. Воно стало видавати літературний додаток, „бібліотеку найзамечательнийших повістей". Вже нетерпеливо чекалося на це число, до якого доданий був окремий аркуш повісти. Зразу не вмілося цього аркуша складати, щоб сторінки як слід наступали по собі, але скоро поборолося і тую трудність. Я прочитав „Дим" Тургенева, „Два міста" Дікенса, „Любов убогого молодця", „Фромонт молодший і Рієлер старший", словом усі додатки до „Діла" і тая лектура лягла основою мойого белетристичного знания.

Минуло кілька літ. До Бережан приїхав покійний суддя Дамян Савчак, зажив у дружбі з моїм покійним батьком, вони взялися організувати повіт та шукати звязків з організаторами сусідних повітів Рогатинського й Підгаєцького.

Явилася потреба дневника і я дуже добре пригадую собі тії розмови й заходи, щоб „Діло" переміннти в дневник. Збирали акції, приєднували нових передплатників і як-ж була радість, коли появилося перше число „Діла" як дневника.

Та забув я ще згадати й про великий смуток. Пригадую собі як помер перший редактор і основник „Діла" Володимир Барвінський. Всі казали, що він запрацювався. В Бережанах відбулися поминки, в церкві стояла мохом обложена могила, маяли синьо-жовті ленти, горіли сині вогні, співав гарний студентський хор, на могилі лежав портрет покійного, а властиво маленька фотографія, обвита чорною крепою і обложена лавровими й дубовими листками.

Потім подбала львівська громада про друк портрету покійного В. Барвінського, першого редактора „Діла" і не було сім'ї домої української хати в Бережанах і в Бережанщини, деб сей портрет не висів.

Про популярність „Діла" як дневника свідчить факт, що його передплачували навіть деякі старші гімназійні ученики і намовляли вони з рук до рук молодіжю. (Коли мене пізніше судія Василь Бережанський).

Я був у 4 чи 5 класі, як до Бережан приїхав Др. Андрій Чайківський. Він був близько знайомий з редакційним комітетом „Діла", доміркував до його і „Діло" робилося для Бережан ще блищим і ще дорогим.

Хто його читав, цей був у крайнець, Україна без „Діла" — годі було собі тоді уявити.

Там ви знаходили статті на всякі політичні теми, там був огляд нашого суспільного й культурного життя, там кожний читач міг довідатися, які кривди діються нам, там у фейлетонах були новини нашої і чужої літератури, а вреші „Діло" подавало й особисті вістки, хто з ким одружився, хто вмер, хто здав матуру, яку і де дістав посаду.

В часах, коли на провінції не знали телефонів, а на вид телеграфічної депеші всякий з нас здрігався, коли до зелізниці з Бережан було шість миль „колової" дороги — без „Діла" не було життя.

Одна біда, воно друкувалося стимольогією, хоч пропагувало ідею фонетизму; ну, але це вже гріх нашого страху перед новостями. Коли я здав матуру і пішов на університет до Відня, „Діло" стало для мене синонімом рідного краю, посередником, котрий вязав мене з рідною землею і з рідними людьми. Я не міг читати його критично, бо мав до нього окремий сентімент, защіплений ще від дитинн.

Тому, коли я перейшов з Відня до Львова, перші мої кроки були до „Діла". Там мене приняв тодішний редактор Іван Белей і в „Ділі" я став друкувати свої перші твори („Шумка", „На палеті", „В світ за очи" і т. д.).

Кілька літ дописував я до „Діла", розуміється за прости Бог, бо тоді никому про гонорар і не снилося. Рад був, як дістав газету.

Що лиш як став я давати свої вірші й оповідання також до „Руслана", в „Ділі" зачали дивитися на мене з коса. А всеж таки покійний Яросав Веселовський нераз звертався до мене, щоб я написав йому статтю, а бувало й так, що я писав їх на телеграфічні візвання і друкував під псевдонімом.

Прийшла війна, нашіяли Москалі на Галичину, „Діло" перестало виходити. Прийшлося втікати на Угорщину, тинятися по вселяких Гуштах і Шатмар Неметі, більше як два місяці не бачилося своєї часописи. Не потрібую казати як сильно відчувалося тую недостачу.

Аж у Відни стали видавати деякі українські часописи написані на німецькою мовою. Але були це емігрантські органи. Ім бракувало тих живих соків, які тягне преса з рідного грунту.

Судьба нашої журналістики за час польської окупації всім нам відома. Про неї нема що й казати.

Аж отсе дня 1. вересня 1922 р. „Діло" починає на ново виходити.

Я прочитав перше число і ніби побачив давного, доброго знайомого. Не змінився. Лиш одну точку над „і" згубив. (Перше було „Діло", а тепер прямо „Дло"). Але дух остав той самий, національно-демократичний, широ український і самостійницький.

Мимохіть пригадуються давні часи, мало що не пів сотні літ нашого народного відродження, котрого „Діло" було одним з головних і найвразнійших висловів. Пів сотні літ — це не дрібниця, це вже навіть у житю часописи спорий шмат часу. Скільки праці, скільки зусиль пішло на видання тих тисячів чисел дрібно задрукованого паперу! Чого нема там на тих безчисленних шпальтах! Скільки радости і національних гордощів, і скільки розчарувань і смутку... Щож! Така вже доля одиниць, гуртів і народів. Життя не сплітається з рож, — бувають у йому і гліг і бурян і хопта. І без похибок воно не обійдеться, бо ніхто з нас не єсть непомильний.

І „Діло" теж представляє таки пребукет. Але всеж таки перевагу має в йому сонячно-жовтий цвіт і наша подільська пшениця. Скільність корисного матеріялу — прямо величезна. Вже перший редактор „Діла" Володимир Барвінський радив на ново, щоб його передплачували навіть деякі старші гімназійні ученики і намовляли вони з рук до рук молодіжю. (Коли мене пізніше судія Василь Бережанський).

Я був у 4 чи 5 класі, як до Бережан приїхав Др. Андрій Чайківський. Він був близько знайомий з редакційним комітетом „Діла", доміркував до його і „Діло" робилося для Бережан ще блищим і ще дорогим.

Хто його читав, цей був у крайнець, Україна без „Діла" — годі було собі тоді уявити.

Там ви знаходили статті на всякі політичні теми, там був огляд нашого суспільного й культурного життя, там кожний читач міг довідатися, які кривди діються нам, там у фейлетонах були новини нашої і чужої літератури, а вреші „Діло" подавало й особисті вістки, хто з ким одружився, хто вмер, хто здав матуру, яку і де дістав посаду.

В часах, коли на провінції не знали телефонів, а на вид телеграфічної депеші всякий з нас здрігався, коли до зелізниці з Бережан було шість миль „колової" дороги — без „Діла" не було життя.

Одна біда, воно друкувалося стимольогією, хоч пропагувало ідею фонетизму; ну, але це вже гріх нашого страху перед новостями. Коли я здав матуру і пішов на університет до Відня, „Діло" стало для мене синонімом рідного краю, посередником, котрий вязав мене з рідною землею і з рідними людьми. Я не міг читати його критично, бо мав до нього окремий сентімент, защіплений ще від дитинн.

Тому, коли я перейшов з Відня до Львова, перші мої кроки були до „Діла". Там мене приняв тодішний редактор Іван Белей і в „Ділі" я став друкувати свої перші твори („Шумка", „На палеті", „В світ за очи" і т. д.).

Кілька літ дописував я до „Діла", розуміється за прости Бог, бо тоді никому про гонорар і не снилося. Рад був, як дістав газету.

ВИЙШЛА З ДРУКУ
„ВЕРХОВИНА".
сольова пісня з акомпаніяментом фортепіяна.
Уложив і видав МИХ. ЗАЗУЛЯК.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
Замовлення слати на адресу:
"SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

КУРС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В МАНІТОБА КАЛЕДЖ У ВИННІПЕГУ.

МекКей, принципал Манітоба Каледж в Виннипегу одної з найповажнійших висших шкіл в західній Канаді, оповістив, що сего року зачне ся в його школі курс української мови для студентів і студенток, що ють амір працювати серед України. Інструктором української мови, як довідуємо ся, буде п. З. Вичинський, редактор „Канадійського Ранка".

„ДІЛО"
Український дневник у Львові виходить 40-ий рік. Ціна 3 дол. на чверть року.
Адреса: Львів, ринок 10.

КОЛІНС УБИТИЙ, ВАЛЄРА ПОЛОНЕНИЙ.

З приводу братовбивчої війни в Ірляндії.
(Від власного кореспондента).

Колінс убитий, — Валєра полонений...

Валєра — президент ірляндської республики...

Колінс — головний командант ірляндської армії...

Ще так недавно ся відомість означала би, що сих двох найвисших представників ірляндської державної влади, найзначійших борців за ірляндську державну незалежність, **зустріла така доля з рук ворогів їх рідного краю.**

Тривога за будучність Ірляндії обгорнула би всіх приятелів свободи народів, свободи Ірляндії.

Але тоді ані Колінс, головний командант ірляндської армії, не впав у боротьбі з ворогами рідного краю, Англійцями.

Ані Валєра, президент ірляндської республики, не попав у ворожий полон, у полон Англійців.

Ні, — гірша доля судилася їм.

Колінса, головного команданта армії ірляндської держави, утвореної на основі англійсько-ірляндського договору, вбили **ірляндські повстанці,** які повстали проти ірляндської держави, утвореної згаданим договором, бо не хотять помиритися з тим, щоб їх рідний край остався у якім-небудь звязку з дотепершньою гнобительською Англією, бо хотять вільної, незалежної ірляндської республики.

Валєру, одного з провідників ірляндських повстанців, узяли в полон війска ірляндської держави, які борються з повстанцями.

Не з ворожої англійської руки погиб Колінс, тільки з руки брата-Ірляндця, який уважав Колінса ворогом рідного краю.

Не в ворожий англійський полон попав Валєра, тільки в полон братів-Ірляндців, які вважають його ворогом рідного краю.

„Ще більшою жалобою й сумом має тепер причину вкритися Ірляндія, бо її найліпші сини воюють тепер брата проти брата, винищуючи себе взаємно.

Тяжке нещасте принісе Ірляндії англійсько-ірляндський договір, той договір, який мав закінчити вікову ворожнечу між Англією й Ірляндією, який мав принести Ірляндії нову добу, добу вільної держави в ряді держав всесвітньої британської імперії.

Так, закінчив ній боротьбу між Англією й Ірляндією, а принісе боротьбу між самими Ірляндцями.

* * *

Причина теперішньої братовбивчої війни в Ірляндії лежить в тім:

Коли Англія, примушена до сього дотепершньою боротьбою Ірляндії за визволенне, предложила Ірляндії становище окремої держави в ряді держав британської імперії, себто становище, яке доси займали: Канада, Австралія, Нова Зеляндія, Південно-африканська республика, одна група Ірляндців під проводом Гріффіта і Колінса (Гріфіт недавно мер, а Колінса вбили ірляндські повстанці) прийшла до переконання, що треба згодитися на предложенне Англії, бо вибороти для Ірляндії повну державну незалежність неможливо.

Думка сеї групи одержала більшість в ірляндському республіканському парляменті. На сій основі ся група утворила правительство, заключила англійсько-ірляндський договір і зачала на його основі організувати ірляндську державу.

Друга група Ірляндців, під проводом Валери, думала, що предложенне Англії треба відкинути й боротися далі аж до осягнення повної державної незалежности Ірляндії. Оставши в ірляндськім парляменті в меншости, ся група не піддалася волі більшости, тільки відділа повстанне против ірляндського правительства, утвореного на основі рішення більшости.

Так почалася в Ірляндії братовбивча війна.

На основі відомостий ірляндського правительства має воно перевагу над повстанцями і сподівається швидко привернути спокій в краю. Одначе повстанці, навчені весни вести вправильну війну з Англійцями, не так легко здаються.

Смерть Колінса, який попав у засідку повстанців, і полоненне Валери, якого взяли в полон війска ірляндського правительства серед боїв у місті Корк, головнім осідку повстанців, — се окремі епізоди сеї братовбивчої війни.

Здалека очевидно важко оцінити, хто більше завинив у сій братовбивчій війні. Зрештою в таких справах ніколи не може бути однозгідної оцінки.

Прим. мені здається, що малій Ірляндії в справді неможливо було виборотися повну державну незалежність своїми силами, як весь британська імперія. При сім наступаються сумніви, чи на випадок, як би навіть Ірляндія осягнула повну державну незалежність, вона на тім лише вийшла би. Бо мала держава в теперішніх міжнародніх відносинах не може бути зовсім самостійна і все мусить опиратися на якусь більшу державу чи групу держав. З огляду на все те мабуть таки найлішше остати в звязку всесвітної політичної імперії на правах окремої держави.

Далі можна би сказати, що ірляндські непримиримі зле зробили, не піддаючися волі більшости. Адже якби вони були мали більшість в ірляндськім парляменті, то були би вимагали, щоби всі Ірляндці піддалися їх волі.

Та здалека, в справах, які безпосередно не болять, все лекше можна бути „обективним" і спокійно обміркувати ним, що ліпше.

Одначе, як навіть стати на становищи тих Ірляндців, що заключили англійсько-ірляндський договір, то показується, що вони **зробили тактичну помилку.**

Вони видно чисділи на се, що вони як більшість, зможуть накинути свою волю меншости, що меншість піддасться їх волі, — натомість не чисділися з тим, що меншість може підняти повстанне.

З тактичного погляду було би ліпше не накидати меншости своєї волі, не спішитися з заключенням англійсько-ірляндського договору, тільки зберегти далі англійсько-ірляндське перемире і пропагувати ідею примирення між Англією й Ірляндією доти, доки ся ідея не приялася би на стільки, що опозиція проти неї була би моральо безсильна.

Здалека годі оцінити, чи така катіка була можлива. Очевидно, що тактика здержала не тільки від ірляндської більшости, але також від Англії, бо вона була можлива тільки тоді, коли б Англія не була пастанала на швидке заключенне договору, придалася на продовженне перемирия.

В кождім разі уникненне братовбивчої війни в Ірляндії було можливе таким способом, **щоб не приймати ніяких рішень, доки до них не дозріє весь загал.** Або мир з Англією або дальша війна! — одначе чи одно чи друге повинно бути виеловом **однодушної волі народу.** Однодушної в тім розумінню, що весь народ тому рішенню піддасться і не знайдеться поважна меншість, яка піднялаби проти того рішення боротьбу.

Теперішня братовбивча війна в Ірляндії є дуже навчючим приміром для всіх тих народів, які борються за свою незалежність.

Кождий з тих народів стане колись на роздоріжжю, перед рішенням: чи миритися з ворогом чи битися дальше. І нищо в тій хвилі не є таке страшне, як розлім серед народу, коли замість однодушно стояти супроти ворога — брат починає воювати з братом.

Примір Ірляндії показує, що в питаннях, де ходить о цілу будучність народу, більшість не може накидати меншости своєї волі **тільки самою силою права більшости,** але мусить старатися перед тим **здобути собі моральною загал народу,** так, щоб меншість була морально обезоружена. Аж тоді можна приступати до важних рішень, бо тільки тоді можна сподіватися, що рішенне не викличе братовбивчої війни.

Очевидно, в огні боротьби ясякі мірокуванна можуть показатися безсильними. Та все таки треба старатися обміркувати всяке те, що житте приносить і вчитися з досвіду инших.

Гайдельберг, 9. вересня, 1922.

Др. Михайло Лозинський.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

І. С., Шікаго, Ілл. — Справа не має загального інтересу, проте не можемо помістити. Це справа вашого села.

Читайте українські книжки і газети, бо часто читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по книжки книжок "SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЧИ БУДЕ ЗНОВ ГОЛОД НА УКРАЇНІ?

Наслідки урожаю. — Офіціяльні заяви. — Продналог. — Не купувати, а лише жебрати! — Голод є і голод буде.

(Від спеціального кореспондента „Свободи").

Ще перед яким-небудь місяцем представники совітської влади в краю та закордоном самі дивились і примушували цілий світ дивитись крізь рожеві окуляри на наслідки сьогорічного урожаю на Україні. Чудовий урожай! знаменитий урожай! величезний урожай! — так і лунало зі сторінок большевицької преси та з уст большевицьких комісарів. Закидаємо цілий світ збіжжям! Не треба нам нікого!... і т. д.

Люде, хоч трохи поєвчені обставини сільського господарства на Україні, тільки плечима здвигали, читаючи й вичочи ті істеричні вигуки. Звідки мав би взятись той „чудовий урожай" на Україні, коли не було насіння, щоб іх засіяти. Яка могла бути мова взагалі про який-небудь урожай на полудневій Україні, коли сільська людність там наполовину повимирала, а наполовину лежала цієї весни-хора й виснажена?

„Курчат по осени рахують"... Настала й та осінь, і натурально виявилось, що ніякого урожаю — ані „чудового" ані хоч звичайного — на Україні немає, коли брати цілу Україну вкупі, а не висикувати з неї окремих повітів.

Офіціяльні звіти організації др. Нансена подають такі відомости з полудневої України. На Запоріжжі зібрано 30 мил. пуд. хліба, а для прохарчування людности тут потрібно 93 мил. пудів. В околицях Мелітополя дві третини всієї землі поросли щирицею та буряками, а на засіяній одній третині урожай був зовсім кепський.

Кукуруза, про яку так багато й красномовно писав Раковський, не оправдала покладених на неї надій. „Сійте кукурузу!" — лунало цілу весну зі сторінок совітської преси. Дорогое. Привезли, закордону 8 мил. пуд. кукурузи й посіяли. Та певно якось недобре сіяли. бо на Миколаївщині, Київщині, та Харківщині — якраз там, де й найбільше посіяно — вся кукуруза пропала. Не помогло, виходить, і це.

Та нема потреби занадто дрібно перечисляти проодинокі наслідки урожаю, коли маємо перед собою один великий і загальний доказ, який все собою покриває. Це — **офіціяльне прохання представника совітського уряду д-ра Нансена, щоб той подбав закордоном про дальшу харчову допомогу для голодуючих місцевостий, а передовсім для полудневої України.** У тім прохані, між иншим, говориться:

„Великі частини торішнього голодного району, в тім числі Крим, української губернії Одеська, Миколаївська та Запорізька, дуже потерпіли від неврожаю та режних шкідників. **Людність перебуває там нині у ще гіршім стані, ніж перед роком"...**

Як бачимо, все в дійсности сталося так, як мусіло статись. Барабанні вихвалювання „чудового", „знаменитого", „величезного" урожаю показались блефом, а перед очима знов стоїть страшний факт голоду на Україні.

Розводитися в сто третій раз над **причинами** голоду на Україні — річ зайва й нудна. Краще погляньмо, яких заходів уживає совітська влада, щоб здобитти новому поширенню голоду на Україні й повторенню тих пекельних страхіть, яких надивилася наша людність останньої весни.

Заходів справді вживається, й то дуже рішучих.

Насамперед, совітська влада звернулась за допомогою до д-ра Нансена. Та про це вже згадувалось.

Далі... Про навіть не поверталося написати таке, та нема ради: з пісні слова не викинеш. Отже далі — **совітська влада зарядила негайне, безпроволочне й суворе стягнення продналогу по цілій Україні.** Вже розчислено, дуже докладно, на скільких десятинах зібрано (чи малося зібрати) урожай і зі скількох десятин мається заплатити продналог. Для ілюстрації большевицької точности наведемо кілька чисел.

Площу совітської України, з якої сього року сподівалися урожаю, обчислено в 32,497,000 десятин. Продналог має бути стягнено з 29,535,000 десятин. Виходить отже, що большевики „великодушно" подарували продналог з 2,962,000 десятин. „Великодушність" справді нечувана, але треба ближче приглянутись, чого вона варта.

Насамперед, звідки взяли большевицькі статистики, що на Україні має сього року бути зібраний урожай з 32½ **міл. десятин?** Гіршій чоловік, як ось і я, також займався статистикою України, але щось не пригадую собі, щоб навіть за добрих старих часів на Україні сіялося стільки хліба. Щоб не покладатись на власну память, яка може й зрадити, беру старенькую книжочку „Статистичний Справочник по Південю Россії" (Полтава, 1910) і знаходжу в ній, що на Україні до війни під усіма хлібами, картоплею, буряками, тютюном та иншим, було всього **27½ міл. дес. землі.**

І що то була за Україна! До неї тоді зачислено було цілу Бесарабію, цілу Донщину й цілу Таврію з Кримом. І сіялося тоді не так, як нині, а кождий дрібнесенький клапоть землі приносив якусь користь. І все-таки вийшло тоді не більше як 27½ міл. десятин. А нині, коли Україна з большевицької ласки зменшилась навіть по-під свої етнографічні границі, коли цілі великі простори землі за браком насіння, ременту й робочих рук лежали останній рік облогом — і тут большевики умудрились набрати аж 32½ міл. десятин? Красненько дякуємо за таку „статистику"! Хоч ми й „контрреволюціонери", а все робимо її ніби-то нечийше...

Штучно і в шкарписький спосіб збільшивши загальну засіяну площу, большевики можуть бути „щедрими" й „подарувати" України продналог з неповних трьох мілионів десятин. Але-ж і тих 29½ міл. десятин, з яких продналог має бути „негайно, безпроволочно й суворо" стягнено, фактично також істнують лиш на папері. Ми числимо, що **на Україні в останнім році могло бути засіяно найбільше 10 міл. десятин землі.** Що большевики понарахували подарувати, по-над це, то, те одне шахрайство.

Проте з голодного українського селянина стягнеться все до останнього зернятка, після фантастичного большевицького обрахунку. Води навмисне так багато понарахували, щоб більше можна було стягнути, і стягнуть, як це зробили по більшевицькому: „боротьба з голодом".

Маємо ще, таким чином, два способи... совітсько-урядової боротьби з голодом: жебранне перед закордоном і обдирання власного. (чи то-пак чужого, українського) мужика. Але є ще третій спосіб, і то може найбільш геніяльний.

На початку сього літа, коли голод найбільше дошкулявся, большевики позакуповували закордоном трохи збіжж. До краю привезли його, але не встигли, бо наспіло дароване американське збіжж. Здавалося-б, що нині, коли голод знов стоїть біля порогу, вони те збіжж повезуть і порозда ють його голодним. Тепер послухайте, що повідомляє з цього приводу офіціяльна большевицька телеграма з Москви з дня 23. серпня:

„Народний комісаріят закордонної торговлі наказав Аркосови (це така організатива большевицька організація) **не ввозити до Росії партію збіжж, закуплену ним в останнім часі. Це збіжж буде продане на лондонськім ринку".**

І то правда: нащо привозити до Росії куповане збіжж, коли знайдуться добросердні люди, які привезуть його задурно? Ті гроші можна буде вжити на щось корисніше: прим., на субвенції комуністичній пресі закордоном, на військову шпіонажу по чужих державах, на підкупне перепрацьованих чекистів та комісарів десь на теплих водах Та хіба мало є корисних та добрих справ на світі! Голодний-ж селяне можуть зачекати й на благодійну закордонну допомогу. А як помруть, не дочекавшись — ну, що-ж, менше буде „куркулів" і „жовтоблакитних" контрреволюціонерів" на Україні, тільки й своєї...

При такій системі урядової „боротьби з голодом" нікому не покажеться дивним наш висновок, що **голод на Україні є і буде.** Сумний це висновок, а для нашого безталанного народу, що стогне під большевицьким „владою", це майже вирок смерти.

Радянин.

Берлін, 4. вересня.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДЕРЖІТЬ БЛЯШАНКУ
ЗА
MAGNOLIA
І
STAR MILK
ЗАВСІДИ
В СВОЇЙ ЛЕДЯНІЙ ДО БЕЗ-ПРОВОЛОЧНОГО УЖИТКУ
ЗАХОВУЙТЕ НАЛІПКИ ЗАДЛЯ ЦІННИХ ДАРУНКІВ
НАПИШІТЬ НА ОДНУ З ПОДАНИХ НА НАЛІПЦІ АДРЕС ПО ІЛЮСТРОВАНУ ЛІСТУ ПРЕМІЙ.
„Заховувати налїпки виплачується"

ДО УКРАЇНЦІВ СЕЛА ДЕВЯТНИК' ПОВІТ БІБРКА!

Минувшого року дня 8-го жовтня, „Свобода" ч. 235, низше підписаний Комітет, за пособканком односельчан, видав належну відозву в справі помочи будови Народнього Дому".

Читаючи вже перші рядки мольби наших братів, жаль і туга змішані з відвагом слізь будили з просоння та стелило дорогу до праці. Здавалось, що час який научив нас цінити „народне добро" принесе неабикий хосен, однак надії завели.

Помимо так довгої проволоки, та свого рода просьб з закликом до товаришів, не осягнено найменшого успіху. Осягнено зате безличні слова провокацій і свого рода визор на адресу комітету, що рівнож на адресу сих недобитків, що піднялись до так гуманного діла. Сумно затим являється наша будучність, бо годіж подумати о відбудові „рідьного краю", коли вже занедбуєсь те, що у можуче дорогу... Невимонний біль стискає серце, обертає дух мимоводі виступають з о'ей слєзи, а з уст вилітають слова прокляття.

Холодно до такої справи мож же ставитись лише той, хто рабом родився і рабом думає вмерті; вороже може стати лише той, який зясує не розуміє і не має найменшого поняття яку силу має „Просвіта" та яку силу має свої школа, одним словом, так ставиться лише слепий, слухий, безумний, або цілковито умово хорий. В пору, на жаль, на лісті в нас такі знаходяться, — сором і ганьба... Ми котрі числились на сході ви не першими, остались на заході ви не послідніми...

Підписаний комітет не тратить одиак надії, стоїть непохитно в свой силі, і яко дорогівказ до дальшої роботи висставляє початкуючу жертву, яку зложили отсі добр.: П. Сокальчук $25,00; І. Русяк $15.00; В. Крочак $12,00; В. Наганда (збірка з Нортумберланд) $11.-50; П. Кутницький, В. Мендоха, Я. Наганда, А. Сгоньовська, Н. Гурман, К. Діділа, по $5.00; М. Сусік $2.50; С. Гурман і Ф. Горинь по $2.00; А. Дідух, П. Гнатів, І. Солтис, А. Ничак по $1.00. — Разом 154 доляри. Точнійший поіменний спис жертводавців, в найменшій квоті, перешлесь до краю в належнім протоколі, разом з жертвою.

Дорогі Браття і Сестри! На вільній земли Вашінгтона, нам дана можливість стати в обороні рідьного краю всякими способами, чим може не на місци будова „Народнього Дому"? Чиж се не перше зі всіх, де діти наші могліб виховуватись в народнім дусі? — Мижитись, щоб ляшня радо знищити увесь українських рух на наших землях, і ми до сего маєм допустити? Ох кількох горя і трагедії криється в сих кількох мертвих словах!... Не вжежми не відчуваєм сього страшного болю, сих нещасних жертв ляцького насильства?

Браття і Сестри! Не будьмо байдужні та недаймось осміяти перед прочим загалом. Покажім свою свідомість та даймось устояти нашим браттям в рідним селі перед навалою ворога, поможім їм збудувати „твердиню" народної оборони. Нас можна ставити на число 30, а нас стати по 10 дол., — почідсім кільо се вийде, і се повинно бути. Ополатакумо себе по 10 центів на місяць, а се не так страшно. Кождий з нас найменьше 8 літ на вільній земли Вашінгтона-не чув і не бачив того горя, а єсли ми дамо примір, так нам допоможуть і околичні односельчани.

Не числім однак на нічі сили, поневже вже маєм науку з товаришами с села Бертешдорф, де повторяєсь історія з 1902 року з будовою церкви. Хай же свої односельчани не беруть за зле, єсли зізволяєм собі викликати їх по імени, а викликаємо тільо тих, що помимо просьб, не дають о собі найменьшого знаку життя: Андрій і Іван Лалак, Іван Візний з Нортумберленд, Па.. Стефан і Іван Поглод, Марія Наума, Тимко Наума, Михайло Холевка, і Яківські. Дітрой, Міщ., Іван Поняк, Вайло Янівський, Анна Горинець з Бейонн. Н. Дж., Петро Дідух з Трой, Н. Й., і товариші з Істон, Па.

Браття і Сестри! Наш рідний край виснажених війною, не в силі спромочись на будову народних домів. проте простягає руку до нас і з вірою, що ми не будемо глухі на його просьбу. Не заведімож-нашій наших братів, припішим зі зібркою жерт, щоб чим скорче вони могли взятись до бажаної роботи, і щоб в короткі в рідним селі міг величатись свій власний, народний дім, деб наші діти могли закріпитись в народнім дусі, до всякої непредвиденої боротьби в будуччині.

Жертви проситься вдати на руки „касіера". Вірімо рівнож, що надходячий час „Різдва Христового" зможе принести нам незвичайну жертву, коли товариші сотять позволити собі тіти з кождою на так гуманну ціль.

ЗА КОМІТЕТ:

П. Сокальчук голова., **П. Кутницький,** секр.; **В. Крочак,** кас.; **В. Мендоха,** зас.

P. S. — Всіх жертводавців з Нью Йорку і околиці, проситься зійтись на цирк. нараді в сіли суботу. Неділю о годині 5-тій по полудни до дому. касіра, 422 E. 16th St., New York.

ХУДОБА ПО ПОЛЬСЬКІЙ КОНСКРИПЦІЇ.

Головний статистичний уряд у Варшаві опублікував висліл переписи коней і иншої худоби з днем 30 вересня минулого року. Коней начислено 3,284.673, рогаті худоби 7,898.007, овець 2.179.055. свиней 5.176.071. На 100 мешканців припадає коней 2, рогатої худоби 30, овець 8 і свиней 20. Статистичні лані не відносяться до Горішнього Шлеська, приєднаного до Польщі і Виленської землі.

АНЕКДОТ.

На днях я почув чудесний анекдот. Може, не всі його ще знають?

Коли скінчилася генуенська конференція, дипльомати мусіли розрахуватися з готелями.

Першим дістав де-кілька тоненьких фунтів Лойд Джордж, потім Барту — купку франків. Ратенав покликав льокая з валізкою. Скірмут зробив дуже просто: передав франт на ради польських марок.

А Чічерін дістав клішу і сказав „візьміть, відбийте скільки хочете".

Мефістофель.

ДОЛЯРИ ДО ГАЛИЧИНИ

Вишлемо Вашій родині якунебудь суму грошей до Галичини під гарантією, що там виплатить американськими долярами. Пишіть в сій справі до нас по інформації.

Спроваджуємо родини до Америки і відпроваджуємо до краю.

По повні інформації в справі імігрантів зверніться до нас особисто або листовно, а радо їх уділимо.

Провадимо бюро продажи реальностей і нотаріяльну канцелярію. Виробляємо старокрадні контракти купна і продажи реальностій, повноважлиги, записи і полагоджуємо скоро й точно всякі иншої судові справи. Звертайтесь до нас з довірєм, як з рідньою.

S. MILANOWYCZ & WEIL CO.,

193 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НОВІ ПОЛЬСЬКІ ІНТРИГИ.

(Лист з Відня).

Я вже підносив кілька разів в приватних листах осторогу рідним моїм знакомим в Сполучених Державах Америки та в Канаді, або малися на осторожности перед новими польськими інтригами в справі Галичини. Мимо того, я бачу тепер, що про це требаби сказати дещо також публично

Нашим землякам в Америці певно суть знані ті здобутки, які поодинокими місяцями потрафило здобути східно-галицьке правительство д-ра Евгена Петрушевича на межинародній арені. Найважнійшим з них треба признати се, що уряди держав Антанти признають сей уряд представником населення Західної України. Рівночасно тішуться великими здобутками також инчі українські інтереси, котрі (хоч приватні) мають великий вплив на виробленє в Європі опінії для Галичини. Також інституцію треба признати н. п. Українське Товариство Ліги Націй, котрої генеральна рада працює дуже щиро під проводом д-ра Кирила Трильовського, що також має своє значіннє в галицькій справі.

Така робота мусить сильно непокоїти Поляків, які послідними часами почали вже тратити надію, що їм вдасться розбити Ліґу і держав Антанти признання Галичини інституцією. Чим більше успіхів мають Українці в своїй дипльоматичній роботі, тим більше казиться Поляки і тим більше нові штуки придумують на ратованнє „зґрожоної ойчизни". Польске правительство рішилося недавно на кілька геройських кроків. Наперед воно розписало вибори, хоч се очевидно безправство, бо Східна Галичина до Польщі не належить, а е лише під військовим окупацією Поляків. Тим способом хотіліби поставити сьіт перед fait accompli (довершений факт) а рівночасно обробляють вони прямо силою пари публичну европейську опінію не жалуючи на се кольосальних сум. Недавно вони почали підсвитати до кацапів і вже мали навіть дістати в общинку від шайки Лісковацького, Костецького і Заяца, що вони, розбувшись участь у виборах до польського сойму, підуть до Відня, як їх вибрані польські жандарми. Але з того відай самі таки Поляки не богато сподіються, бо рівночасно з тим поличнае виходити ще одна інтрига Поляків на верха. Вони стараються ужити для себе недобитків Петлюрців серед Галичан. Є сих недобитків така спора шайка, яка суртується коло бувших „генералів" Петлюри, молокососів, що мають по 27, 29, деколи навіть по 30 літ, та подістаючи ранги генералів за те, що чемненько подавали кріспа пану директорови. Ці генерали та полковники, та безвуси сотники (що знов поставали полковниками та сотниками за те, що чемненько подавали кріспа генералам, що подавали чемненьо директорови) хоча Галичани, пірвали свого часу зносини з галицьким урядом та галицькою армією та перенеслися до приднїпрянської армії. Коли сі армія стратила всю українську територіяльну та опинилася під польською окупацією, генерали, полковники та сотники найшлися в положенню безробітних. До них тепер підсунулися Поляки, які від своїх ксьондзів добре навчені, що безробітє є жерело найбільших гріхів, бо безробітний готов на все навіть на револьверну роботу. Їх тепер польський уряд збирається вжити до української служби, яка полягає на тім, аби відобрати урядови д-ра Е. Петрушевича право виступати перед світом в імени Західної України. В тій цілі генерали, полковники та сотники почали за польською помочю формувати якесь собі таїне правительство в Галичині, або в відповідну хвилю його можна буде скинути проти уряду Петрушевича як представника галицького населення. „Уряд" покинуло держатися в тайні, але він виструтить на верха, як сього буде потреба Полякам. Поляки знають, що їм не вдасться зманити Українців під омофорського „правительства", але вони сподіються при його помочи таки здорово побаламутити публичну опінію поза границею і цьотралізувати вплив галицького уряду. Сю ціль Поляки хочуть осягнути за всяку ціну й в тій ціли вони віддали панам генералам Коновалцям повну свободу руху. Тоді як до кождого простого уряду пильнують від Поляків цілі потоки доносів на кождого Українця, котрого лишень підозрівають за симпатії з урядом Петрушевича (на основі таких доносів недавно не хотіли дати д-рови Назарукові віза до Америки) агенти „нової ери", що в краю починається вже іменем „Конолвалькіди", їздять собі свобідно з Галичини, до Галичини, до Франції, по всій Европі і поза Европу. Агенти ведуть свою поліцийну дуже хитро: в особистих балачках вони звичайно дуже революційно балакають проти Польщі та Клінчуків, що вони є тобі всіх Поляків виславтин на другий світ. Але рівночасно це можуть там ведуть тих, скриту агітацію проти галицького уряду. Польща дасть добуде собі признание над Галичиною. Наші земляки в Америці мусять так само твердо стояти при галицькім уряді, як при ньому стоять наші браття в краю, і вони мусять дати йому грошеву допомогу, бо край дати її не може. І добре най стережуться всяких провокаторів, що будуть їм говорити про своє революційність, а пристайки поведуть роботу проти уряду. За кождого, що виберається до них, най спитають галицький уряд, і най маються на бачности перед кождим, що дуже остро говорить проти Польщі, дає рівночасно (явно або тайно) веде агітацію проти нашого уряду. Як на масні революційні слова дався в Відни зловити навіть один бувший український посол до віденського парламенту, а нині член Національної Ради, то в Америці се ще деколе. Я по козацьки кличу до американських козаків: „Хто вірить в Україну, берешись!"

Іван С.

Columbia

ЗБІЛЬШІТЬ ВЕСЕЛІСТЬ СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ

По лівій стороні представляє Колюмбія Графонолю, тип Л-2, викінчена з Англійського червоного й Американського орішкового дерева. Здобмотрена дев'ятьома гарними альбумами для рекордів. Ціна $175.00.

По правій стороні представляє Колюмбія Графонолю тип Д-2, політура викінчена на взір золотистого дуба, шарового дуба і молодого англійського дуба. Ціна $60.00.

Там є певний спосіб як Ви можете збільшити веселість своїх приятелів котрі відвідують Ваш дім. Грайте для них Рекорди Колюмбія, чудову інструментальну музику рідного краю, і пісні що співаються так як Ви їх чули в старім краю.

Поінше є подавий спис декотрих найновіших Рекордів Колюмбія которі Ви повинні мати. Зайдіть до продавчика Рекордів Колюмбія і купіть їх ще днесь, щоб бульше готові як прийдуть Ваші приятелі.

10 ЦАЛЬОВІ ПО 75 ЦЕНТІВ.

E-7458	Український танець. Колюмбія Українська Орхестра.	E 4931	Гоп мої гречаники Колюмбія Українська Орхестра.
	Український гопак.		Думка українська.
E 7380	Морозенко (инц. Меловий, тенор).	E 4930	Дурний Стецько. Д. Медовий і В. С. Соловієва.
	Я сегодня щось дуже сумую		Голова, головенька.
E 7095	На мисті. Українське Комічне Трио.	E 4699	Велике нещастє. Іван Петлик і Таля Письменна.
	На суді.		Клопоти Петра.
E 7041	Чоловіка нема дома. Д. Медовий і Р. С. Соловієва, дует.	E, 4571	Нас сегодня повістили. Український Хор з Нью Йорку.
	Виго-виго з „Циганка Аза".		В гаю зеленім.
E 6037	Ой у поли жито. Український Хор	E 3996	Коломийка. Гармаїнка сольо. Я. Кресельський.
	Ой йшов в вуличеро раз, раз.		Козак гопак.

Columbia Graphophone Co., Box 370, Woolworth Building, New York City.

Паспорти, шіфкарти, справи о спадщини найскорше, найтаньше полагоджує Канцелярія Нотаріяльна.

T. J. HRYCEY CO.,
329 S. 4th St.,
PHILADELPHIA, PA.

ПЕРШОРЯДНИЙ КРАВЕЦЬ.

Отсим повідомляє інтересованих, що виробляє мужеську убрання на замовленє по найлучшій ціні. Інтересовані звертать звернуться до звісного кравця з Рогатинщини 28-30

ГР. АНДРУХІВ,
54—3rd AVE., BROOKLYN, N. Y.
Phone: Sterling 7014.

БАЛТІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ
9 BROADWAY, NEW YORK, N.Y.
ДО ГАМБУРГУ і ЛІБАВИ
ДАНЦІГА І ЛІБАВИ
КАБІНИ ТРЕТОЇ КЛЯСИ
З 2, 4, 6 І 8 ЛІЖКАМИ.
Третою клясою з Нью Йорку, Бостону або Філядельфії просто до Гамбурга $103.50; до Данцігу $106.50; до Лібави $107.00 і $5 поголовне. — Ми запятнано за тікет в Бостоні або Філядельфії до Нью Йорку.
S. S. LITUANIA ..... OCT. 18
S. S. POLONIA ..... NOV 1.
Голосіться до місцевих агентів.

25% ОПУСТУ!!!

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жалїли грошей на підперзаніе своєї літератури, не жалїли часу на читаніе книжок, не цїкавились обовїзно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від иншых народів.

Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, если народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді они буде мусїв другого рівно трактувать. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТУПНІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Книгарня „Свободи" (Українського Народного Союза) зробила богато для просвіти українського народа, від часу свого основання. Нехайже і на дальше Українці попирають її і замовляють книжки від сего найбільшого видавництва української літератури в Америці і взагалі в Канаді.

НАЙНОВІШІ КНИЖКИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ:

Байки Івана А. Крилова в переспівах і наслідуваннях Богдана Лепкого, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20

Байки Леоніда Глібова, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20

Біблія, святе письмо старого і нового завіту мовою руською-українською, переклад П. О. Куліша, І. С. Левицького і д-ра І. Пулюя, в полот. оправі 3.00

Борці за правду, історичне оповіданя А. Кащенка, видання 4-те ..... п 45

Відродженне, роман в 3-ох частях, гр. Льва Н. Толстоя (переклав В. Сімовичі) 2.25

Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці. Друге виданне з одмінами й додатками. Написав др. Василь Сімович. Брош. 3.25, в полот. оправі 3.75

Голем, оповіданне, Г. Майрінка (переклав В. Левицький). Брошюр. 1.25, в оправі 150

Залїсе, повість Осипа Маковея, друге справлене виданне, брош. 1.00, опр. 1.25

Захар Беркут, образ громадського життя Карпатської Руси в XIII. віці, повість Івана Франка, брош. 1.25, опр. 1.50

Земля, повість Ольги Кобилянської, брош. 1.75, опр..... 2.00

З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листе" й „Великі роковини". У біографічнім нарисі Івана Франка (нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій. Брош. 2.75, в полот. оправі 3.40

З Дніпра на Дунай, оповіданя для нацтва з часів скасування Запорожської Січі, А. Кащенка, видання 3-те.. 40

З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся 60

Історія боротьби віри з наукою Дж. Дренера (переклав з англійського М. Павлик) 1.50

Історія Греції та Риму для школи й самонауки, з 46 малюнками й 3 картами, написав М. О. Ковалевський .. 65

Історія української громади в Раштаті, нап. Омелян Терлецький, з ілюстраціями 1.75

Казки братів Грімм, з передним словом, портретом автора і малюнками в тексті 20

Казки братів Грімм в чотирох томах з 180 малюнками, томах з 180 малюнками, том І. 60

Казки Вільгельма Гауффа, з 86-ма малюнками, частина третя (шість казок) 60

Кайдашева сімя, повість Івана Нечуя Левицького, з портретом автора і з передмовою Василя Верниволі, брош. 1.25, опр. 150

Книжка про Німеччину. Німецький край, німецька праця, німецька культура. З причинками звісних осіб німецького життя і з багатьома ілюстраціями. В картой, оправі 1.00

Кобзар Тараса Шевченка, з портретом автора, сторін XVI+707, брош. 1.50, в полот. оправі 2.25

Козацька пісня, оповіданя з козацької старовини, Андрія Чайковського, друге видання 40

Коротка історія Козаччини, нап. проф. Володимир Антонович, із передім словом про життє та діяльність Антоновича, із портретом автора, образами гетьманів, картою України і уватами д-ра Мирона Кордубу, друге виданне 65

Коротка історія України (з богатьома малюнками і мапами) Івана Крипякевича, опр. 50

Лис Микита. З німецького перекл. Ів. Франко 50

Літературні характеристики українських письменників, І. Іван Франко (поезія), нап. Антін Крушельницький, опр. 1.25

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ. — Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обрисити загальну належність за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий мопі-ордер. Адреса замовленого могли бути виразна як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовленню книжок посилати 10 центів на реджістр. За недоручені книжки уже замовлючій не прислав на реджістр 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

Кождий, хто замовить найменьше на 5 дол., дістане з поданих цін четвертину (25%) опусту.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙШИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий мопі-ордер на ім'я, яке подано у поданій адресі.

„SVOBODA"
83 Grand Street Jersey City, N. J.

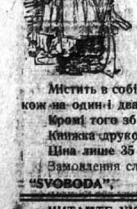

СПІВАНИК У. С. СТРІЛЬЦІВ
ВЖЕ є в Америці,
СПІВАНИК ДЛЯ ХОРІВ, ДУЕТІВ І СОЛЬОВИХ ТИСЕНЬ, ПІД НАЗВОЮ:
„СУРМА"
ВИДАННЕ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ"
У ЛЬВОВІ.

Містить в собі 76 стрілецьких пісень з нотами на хор, а також на один і два голоси.

Кроме того збірка богато ілюстрована.

Книжка друкована у Львові на найкрасшому папері.

Ціна лише 35 центів.

Замовлення слати на адресу:

„SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Дописи

ФРЕНКФОРД, ФИЛАДЕФІЯ, ПА.

Помагаймо нашим студентам.

Товариство „Сїч", 25 Сотня Сїч. Орг. з Френкфорд, одержала лист від студента Андрія Чайковського з Чехій, котрого вислане згадане Товариство взяло на виховане і котрому переслало три-місячну запомогу в сумі 15 дол., а котрий прийшов на мої руки яко кошового Сїчи, слідуючого змісту:

Високоповажаний Пане Стоколоса!

Ваше письмо та чек я одержав. Тому що не знаю адреси Вашого Товариства, складаю на Ваші руки подяку земляками-Січовиками за поміч. — Прошу всему Товаристві передати оцю мою подяку, та впевнити о моїй вдячності. — Ми в старому краю живемо в дуже невеликих та для нас Українців переводсим — прикро-болючих часах. Прикро для чоловіка в моїму віці, коли мусить користуватись помочю других, коли тим також не найлучше живеться. Ця сама лиха судьба зігнала сотки таких самих як я на чужину. Та ми не знєвірюємось, не ждемо з заложеними руками, а хочемо покицю працювати над собою, щоби вернулись стати корисними для нашого нещасливого Народу.

Війна не дала мені у свій час покінчити студій, щоб взятись до праці. І так по неволї хоч як хотілобся працювати на користь загалу та і помогти комуб це не було, мушу еще працювати над собою та бути цим, котрому помагають.

Я думаю, що ціле Ваше Славне Січове Товариство зрозуміє мою вдячність, бо на разі ніяким іншим не можу віддячитись, як лиш від щирого серця подякою.

Длятого еще раз прохаю Вас передати мою щиру подяку всім Товаришам Січовикам. Із щирим Січовим привітом.

Гаразд!

Андрій Чайковський,
студент гірн. акад.

Pribram, ul. Plzenska 65.
2. вересня, 1922 р.

М. Стоколоса.

ГАРТФОРД, КОНН.

На поміч голодним на Україні.

Дня 2. вересня відбувся в нас так званий „Флаверс Дей" за позволенєм майора міста на поміч голодним на Україні. До праці в той день приготовилася наша українська парохіяльна громада по можности як найлучше. Комітет постарався о позволенє у майора, о цвіти, пушки, написи, оголошенія в часописах і прочє. Добр. Мих. Курдина і Вас. Мовчук обійшли еще деякі фамілії подавши і просили, щоби дівчата і жінки взяли участь. — Погода дописала, сонце неначе радувалось добрим дїлом наших людий. О годині 8-мій почали розходитись жінки, дівчата і діти з пушками та цвітами. Деякі були в народних строях і ті заєди коло пристроєних столів в трох найбільших шторах. О позволенне на ті місця в шторах виставався д. Й. Данилів. На подяку за обильну поміч заслуге п. Мих. Кашуба, дякуючитель з Терезіл, Конн., котрий привіз дівчата; а були вони гарно убрані в народних строях. До комітету належали еще п. П. Дрипік як касієр, п. Ів. Новицький секретар, о. М. Одинків, п. П. Данилів, Л. Сидорик, Гайкевич яко контрольори. Найбільша подяка належиться в імени голодуючих тим, що через цілий день стояли на вуличах і від прохожих випрошували милостиню. З поміж них п. Анна Медвідь перевисшила всіх своєю збірною, бо зібрала аж 58.00 дол. Зібрано в тім дни 545.74, а кромі того від наших людий на потрібні видатки 42.62, отже разом близько **шістьсот долярів**, з котрих часть вже вислано на руки п. Мих. Трушевського у Відни. Докладне справоздание з тих гроший оголоситься в часописях пізнійше.

Член Комітету.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

На поміч укр. інвалідам

На моє руки прийшов лист і фотографія з кількома українськими інвалідами. Я відписся з тим листом до „Клюбу Українсько-Американських Горожан", а ті на мітингу ухвалили занятись збіркою, щоб не дати загинути нашим борцям-героям, котрі пожертвували положенія свого здоровля на жертвенник визволенія рідного краю, з під польського ярма.

Завдяки добрій волї тих, котрі відчули портребу помочі і всїма силами старалися розсповсюднювати на мітингах своїх обіцянок і імєнно д. Іван Вавєрчак на мітингу „Клюбу Укр.-Амер. Горожан", д. Іван Гелета на мітингу бр. св. Ярославів Вел., від. 168 У. Н. Союза, д. Михаіл Вийтів на мітингу бр. св. О. Николая, від. 104 У. Н. С., д. Мих. Чупер на мітингу тов. Сїч, від. 155 У. Н. С., д. Василь Дригинич на мітингу Бр. Церковного, д. Василь Берко на мітингу бр. св. Михаіла орг. Провідіння, жертви зложили як слідує: По $10: Клюб Укр. Амер. Горожан, Тов. Зап. Сїч, від. 155 У. Н. Союза, Бр. св. О. Николая; по $5: Бр. св. Василія Вел. від. 168 У. Н. С., Бр. Церковне Успенія Пресв. Богор., д. Василь Дригинич, д. Михаіл Вийтів; по $2: Всч. о. Йосиф Чаплинський; по $: Іван Вавєрчак, Анна Вавєрчак, Ольга Вавєрчак, Гелена Вавєрчак, Марія Вавєрчак; Іван Вавєрчак (сни), Пилип Щуцький, Василь Берко, Григ. Федів, Михаіл Чумер, Іван Лопінус, Іван Швайлик, Лєко Чижик, Іван Попапа, Йосиф Гошівський, Теодор Пізнак, Стефан Кордіяк, Дмитро Федчишин, Василь Федишишин, Іван Гелета, Григорій Космина, Теодор Пашулія, Василь Трешньовський, Петро Атаман, Теодор Ватраль, Іван Ворона; по 50 ц.: Іван Денис, Григорій Бабин, Дмитро Куций, Григ. Скіра Данило Петрів, Роман Невида, Ігнат Дубач, Павло Шут; по 25 ц.: Пилип Маник, Іван Цимбалїста, Николай Таций, Дмитро Макар, Николай Шимберко, Андрій Дякун, Катерина Торбин і двох по 5 ц.

Разом зібрано на українських інвалідів суму $83.85.

До Львова післано суму $82, а решту заплачено переселку.

Гроші післано через „Перт Неш. Бенк" долярами. Ч. пос. книжки 2304978.

Всім жертводавцям від українських інвалідів велике спасибіг.

Пилип Щуцький.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Українська школа в Рачестер.

Заходом Михаіла Юркова і Дмитра Братуся засновалась у нас школа в домі „Вільних Козаків" під ч. 102 Joiner St. Зорганізовано для дітий дві кляси, для старших і молодших. Для дорослих є три кляси, одна для тих, що хотять вчитися математики, друга для української граматики, трета для англійської мови. Кождої неділі будуть лекції з наук природних, по економії і т. п. Сталим учителем є Мирослав Січинський.

Українці в Рачестер спишіться і позаписуйте себе і свої діти до школи! Найбільший матеток то наука. До школи можна записуватись кождого вечера. Не забудьмо, що у просвіті будуччина кождого народу — і нашого, українського.

Волод. Гурянський.

ПРАВІДЕНС, Р. АЙ.

Поклик в справі принятя Українського Хору.

Комітет принятя Українського Хору в нашій околиці відзивається отсим до всіх Українців і Українок в Правіденс, Вунсакет, Менвил і Кромптон, щоби усі приготовилися як слід прийняти наших любих гостий, співачок і співачів Укр. Хору під управою д. Кошиця. Нашою думкою є, що не тільки сам Комітет повинен привитати наших славних родимців, але увесь український загал. Усі братства і товариства повинні виступити в параді. Від малого до великого, уся наша еміграція повинна вийти на стрічу Українському Хорови, який уже собі за завдачу пересівдчити Американців, що ми культурний, зрілий народ.

Громонія наша пісня по усій Європі і придбала нам чимало живчивість у культурних колах. Славний Український Хор д. Кошиця це піонірі української ідеї. Наші мельодії, виконані знаменитими співучими силами, переконують увесь світ, що ми народ із великою, старинною цивілізацією, який має повне право зажити своїм власним життем. Хто стежив за здобутками цього славного хору в Европі, той знає, як уся европейська преса відносилася з одностайним признанием і поданем для укр. пісень і їх виконавців. Ми певні, що таке саме признанне здобудуть собі наші соловейки і тут, в Америці. Славний хор д. Кошиця прибуває нам Українцям, більше приятелів в Америці, чия усі другі способи пропаганди. Американці побачуть живих людий із нашої України і почують живі пісні знад Дніпра, із сільських вулиць та степів. Українська нута змалює їм українську душу, повну туги за давньою славою, за свободою. Заінтересуються Американці нашим народом і його судьбою. Здивовані стануть говорити про великий народ в неволї, про вимираючих з голоду на найбогатшій у світі земли, про роздерте на чотири части живого тіла України! Дізнаються, хоча-нехоча, про усі злидні і муки і геройскої боротьби, про велику опуку і кривду, яким у світі нема пари!

Большевицька дич, лицьке лукавство, румунська хитрість — усьо виявиться. Вийде на верх стара московсько-польська брехня про нас, що ми не народ, а тільки якесь плем. Почують і зрозуміють Американці, що такі пісні і такий хор може створити тільки велика нація, зі старою, визначною культурою.

І дивитись будуть на нас иншими очима. Перестануть вважати нас за якесь неозначене плем, без імени та роду. Наш хор придбає пошану нашій емігранті. Проте для добра України і в нашім власним інтересі постараймося, щоби приїзд хору до Правіденс, Р. Ай. був нашим народним святом.

Хор приїзджає до нас 14-го жовтня. Цілою громадою, в параді, з прапорами, з відзнаками, по святочному прибрані, вийдемо на зелізничу станцію витати. Нехай жєж не бракує там ні одної української душі. Покажім нашим Сестрам і Братім із хору, що зустрічаємо їх щирим, повним любови серцем. Покажім Американцям, що ми свідомий, зєднаний народ! Хай цєзають всі наші усобиці і непорозуміня. Усі, як один, вийдім повитати славних гостий з України, які понесуть добру славу нашого народа по усій Америці від океану до океану.

ЗА КОМІТЕТ ПРИВИТАННЯ:

А. Сидор, голова,
Д. Лободяк, скарбник,
Ілія Шкварок, писар.

КРІВАВИЙ СТРАЙК В ПОЗНАНЦИНІ

Страйк рільничих робітників в Познанщині скінчився дуже сумно. Військо і поліція стояли в обороні дідичів та силою загнали робітників на роботу. Підчас сутичок між військом і робітниками згинуло богато робітників. В Коловецькім арештовано і побито богато робітників. В селї Горжно працювали на панських полях інтернованої України, до яких звернулися страйкуючі робітники з домаганнем припинити працю. Інтерновані Українці хотіли солідаризуватися із робітниками, але офіцер, що командував охороною інтернованих, казав жовнірам стріляти до робітників. Згинуло трох робітників і кількох поранено. Розлючені робітники, кинулись на військо і перелякний офіцер сам поповнив самовбийство.

ТОВАРИСТВО „ПРОСВІТА" В ЗАГРЕБІ В ЮГОСЛАВІЇ

Українські емігранти, які перебувають в Загребі, заснували там товариство „Просвіта" з метою обєднати всіх Українців, що перебувають на території С. Х. С. задоволити їх духовні потреби і дати національно-освідомленим місцевим Українцям. Вирішено відкрити бібліотеку, з театральним і музичним відділами і є надія, що при доброй волї членів видилу та цілої тамошньої нашої еміграції товариство буде розвиватись як найкраще.

НОВИЙ СПОСІБ КОЛЬОНІЗАЦІЇ КАНАДИ

Безсильність канадійського уряду дістати при теперішніх імміграційних законах більше число поселенців до Канади і враз з тим очевидна потреба побільшення населення Канади зложили ся на заснованє Кольонізаційного Товариства Канади, яке сподіеся робити на кольонізації бизнес. Кольонізаційне Товариство має піддержку канадійського правительства і помічі правительства Великої Британії. Товариство розхує на те, що в протягу десяти літ вдасть ся йому взяти під управу десять мілїонів акрів землї в Канаді.

Кольонізаційне Товариство приступає до діла з півтора мілїона долярами капіталу. Воно виходить з того заложеня, що в Злучених Державах, Великій Британії і рїжних краях Европи є велика скількість людий, радих поселитися в Канаді. Товариство думає влекшити їм поселенне, вишукуючи для них землю і продаючи її на сплати через 32 роки. В тій цїли Товариство хоче перебирати землї, що їх властителї мають на продаж. Десяту часть належитости за землю має поселенець платити згори, відтак через два роки не має платити нічого. Надія є, що до десяти літ поселенець може вже на стільки загосподарувати ся, що може затягнути моргедж і сплатити решту належитости для Товариства. В кождій околиці має бути утворений комітет під надзором провінціяльного правительства; сей комітет має так сказатиб опікувати ся поселенцем в його початкових кроках. На працю таких комітетів мають бути дані фінансові засоби правительства Великої Британії та Канади. За те комітети мають творити сильний брітійський та канадійський сентимент та помагати в канадійнаціі поселенців уроджених в чужих краях".

ФАРМИ!

ДОМИ. ФАРМИ І ЛОТИ:

ФАРМИ 147 АКРІВ. Ще є мозочна фарма з рїжними будинками; всього 2 мили до дина. На фармі є 20 штук худоби, 2 пари коней, рїжні фармерські знаряди. Ціна $6.000.00 з того половина готівкою.

ФАРМА 18 АКРІВ. одноповерхний дім на 18 кімнат. Кілька сотень до фабрик. Ціна $1.800.00 з того половина готівкою.

ДОМИ В НЬЮАРК муровані і дерев'яні в ціні від $1.500.00 до$35.000.00 з малим задатком на догідні сплати.

ДОМИ В РОВЕЙ, Н. ДЖ., в ціні від $2.000.00 до $10.000.00. Доти від $100.00 до $800.00; можна купити з малим задатком.

ДОМИ В ПЛЕЙФІЛД, Н. ДЖ. від $8.000.00 до $10.000.00. Доти від $200.00 до $1.000.00; можна купити сейчас з малим задатком.

ЛОТИ І ДОМИ В ЛОНГ АЙЛЕНД, всього 45 центів карфер в Но Порку. Лоти близько електрики і серед кари. Морська кувіль вільна для тих що купують лоти і будують там свої домп.

По всякі інформації звертать до:

W. G. WINTONIAK,
101 St. Marks Pl. (E. 8th St.),
Room 22, New York City.

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

По причині старости, продається дешево фарма 115 акрів, дім з 8 кімнат, сайло і другі забудування, сад з 420 овочевих дерев, будинничий дім, 10 дійних корів, 2 вайки, бик, 2 коні, 300 курий, богато сіна, вівса, корінь, картофлі; машинерія; 2 мили до міста, школа при фармі. Ціна за все $4300, готівкою $1200. 26-29

Фарма 59 акрів, дім з 10 кімнат і другі забудування, сад, ріка, на цементовій дорозі, 1 миля від міста, 2 корови, 2 воли, 400 курий, 3 безрогі, машинерія. Ціна $2200, готівкою $900.

PISARKO & POKUTNY,
429 E. 5th Street, New York City

НА ПРОДАЖ ФАРМА 23 акрів землї, коні, корови, курї, машинерія, дім, кузня і другі будинки; виноград, овочеві дерева, садовм. Дуже добра нагода і добра фарма. Голосится до: **Peter Kudla, 78 Belmont Ave., Newark, N. J.** 23-28

ФАРМА ПЕРШОЇ КЛЯСИ.

100 акрів чорної, рівної і без каміння землї, з чого 30 акрів горбуватої ліси, при стейтовій дорозі, пів милї від міста, фабрик і колеї, 11 коров, вівка, 3 добрі коні, 400 курий і гусї; приход за мелоко $800 річно, 45 тон сіна, богато картоглї, корні, вівса і город, сися ріка, будинки добрі і великі, дім на 12 помешкань, вантажний, упряж і фурнічі, все за $8000, згоди $1.800. Голосится до: **PAUL KUTYNSKI, 263 Avenue B, bet. 15 & 16 St., 3th floor, New York, N. Y.** 27-28

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ГРОСЕРНЯ НА ПРОДАЖ в дуже добрім положенню між Українцями. Бізнес вироблений. Продам дешево. Інтересовні прошу зголосити до: **Гросерня, 169 East 4th Street, New York, N. Y.** 28-29

НА ПРОДАЖ ГРОСЕРНЯ І БУЧЕРНЯ. В добрій дільниці. Бізнес вироблений. Хто купить, сей має 5 румів до помешкання зараз зі сторн. К. звістись під ч. **95 Beacon Ave., Jersey City, N. J.** 27-28

ПРОСИТЬ О ПОМІЧ.

Семен Осецький з Боднарівки, Гусятинського повіту. Він тяжко хорий є тепер в санаторії. Усї гроші витрачає на лїчення. Хто хотівби помочи, звістись від. ч. **Sam Osecky, Tent 3, Ward, Michigan Sanatorium.**

ПОТРЕБА

ЗРУЧНИХ МУЖИН,
ЛЮДИЙ ДО МАШИН
РОБІТНИКІВ.

Голоситися до:

HUBBARD & CO.,
6301 Butler Street,
PITTSBURGH, PA. 26-31

ПОТРЕБА

ДІВЧАТ ДО ЛЕГКОЇ
ФАБРИЧНОЇ РОБОТИ.

Голоситися до:

HUBBARD & CO.,
6301 Butler Street,
PITTSBURGH, PA. 26-31

МАРІЯ ТАМКУС
АКУШЕРКА
З школи Белвю Госпитал
Говорить по нашому.
429 Berry Street, Brooklyn, N. Y.
Тел: Stagg 6731.

ПЕРЕД УЖИТТЄМ ПО УЖИТТЮ
КРАСА СЕ БОГАТСТВО

Памятайте Панні і Мужатки. Даром порадимо як уживати а лишо волосся, прищі, угрі, нечистоти, Мормяки, як дістати густе волосся і округлі груди. Голосіться особисто. Бюро отворене від 10. рано до 8. вечером.

Порадь і вказівки удїляю цїлком безплатно.

D. SPARROW,
Pir 11-tої улиці, Dept. (B. 1.)
180 Avenue C., New York City

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
С. М. КАУФМАН, М. Д.
СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ І ВНУТРІШНІХ НЕДУГ І АКУШЕР.
Годжини приняття: від 9. рано до 9 вечер, в неділі до 4. пополудня.
111 E. 7th St., NEW YORK, N. Y.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст от старого краю. Лічить недуги кущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
304—2nd AVENUE,
межи 17-ою а 18-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Годжини офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 4882 Stuyvesant

СПЕЦІЯЛІСТ
НЕДУГ МУЖИН І ЖЕНЩИН
СПЕЦІЯЛІСТА ХРОНІЧНИХ
НЕДУГ, КРОВИ, ШКІРИ, НЕРВІВ, ЖОЛУДКА І НИРОК.
Порада даром.
DR. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Межи 4th Ave. і Irving Place.
Годжини від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські Погребники

Без рїжниці в котрій сторонї Шікаго або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і вказівайте грому
3231 W. CHICAGO AVE.
Тел. Seeley 4272 Kedzie 6555

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".